

POSTANOWIENIE

Dnia 23 września 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski (przewodniczący)

SSN Krzysztof Staryk (sprawozdawca)

SSN Leszek Bielecki

w sprawie z wniosku B.A.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.
o wysokość świadczenia,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 23 września 2020 r.,
zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 14 stycznia 2020 r., sygn. akt III AUa (...)

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 14 stycznia 2020 r., sygn. akt III AUa (...), Sąd Apelacyjny w (...) – w sprawie z odwołania B. A. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B. o wysokość świadczenia – odrzucił skargę kasacyjną odwołującego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 25 września 2019 r., sygn. akt III AUa (...).

W uzasadnieniu powyższego postanowienia Sąd Apelacyjny ustalił, że decyzją z dnia 22 lutego 2019 r. organ rentowy odmówił B. A. prawa do przeliczenia emerytury. Sąd Okręgowy w B. wyrokiem z dnia 15 czerwca 2019 r. oddalił odwołanie odwołującego się od powyższej decyzji. Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 25 września 2019 r. oddalił apelację B. A.. Wyrok Sądu Apelacyjnego

odwołujący się zaskarżył skargą kasacyjną. Zarządzeniem z 10 grudnia 2019 r. Sąd Apelacyjny zobowiązał pełnomocnika skarżącego do uzupełnienia braków formalnych skargi kasacyjnej przez wskazanie wartości przedmiotu zaskarżenia oraz sprecyzowanie do jakiej Izby Sądu Najwyższego skarżący kieruje skargę - w terminie 7 dni - pod rygorem odrzucenia skargi kasacyjnej. W wykonaniu tego zarządzenia pełnomocnik odwołującego podał, iż skargę kasacyjną kieruje do Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego. Odnosząc się do wezwania o wskazanie wartości przedmiotu zaskarżenia pełnomocnik skarżącego podał, że nie jest to konieczne w przedmiotowej sprawie, gdyż sprawa ta mieści się w kategorii spraw o przyznanie emerytury, a zatem skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia. Uzasadniając takie stanowisko podniósł, iż przedmiotem odwołania, które rozpoczęło postępowanie sądowe była decyzja ZUS z 22 lutego 2019 r., odmawiająca doliczenia okresu nieskładkowego od 1.01.2005 r. do 31.12.2005 r., a w konsekwencji odmawiająca ustalenia wnioskodawcy na jego wniosek prawa do emerytury w określonej wysokości uwzględniającej wskazany okres nieskładkowy. Uznanie spornego okresu za okres nieskładkowy, a w konsekwencji uwzględnienie go przy ustaleniu prawa do emerytury i jej wysokości mieści się w kategorii spraw o przyznanie prawa do emerytury, gdyż wpływa bezpośrednio na przyznanie świadczenia.

Sąd Apelacyjny – powołując się na art. 398² § 1 k.p.c. – stwierdził, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, gdy spór toczy się o wysokość emerytury (ponownego obliczenia świadczenia), a nie o ustalenie prawa do tego świadczenia, skarga kasacyjna jest dopuszczalna tylko wówczas, gdy wartość przedmiotu zaskarżenia jest co najmniej równa kwocie 10.000 zł. Jest to bowiem sprawa majątkowa, w której o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 3 marca 2011 r., II UZ 5/11; z dnia 21 czerwca 2011 r., III UZ 12/11; z dnia 6 marca 2018 r., II UZ 119/17).

Organ rentowy zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzją z dnia 22 lutego 2019 r. odmówił odwołującemu prawa do przeliczenia emerytury. Rozpatrywana sprawa dotyczy przeliczenia wysokości emerytury, a nie prawa do przyznania emerytury. Przedmiotowa sprawa ma zatem charakter majątkowy, a

więc dopuszczalność skargi kasacyjnej uzależniona jest od ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia. Wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawie o wysokość powtarzających się świadczeń z ubezpieczenia społecznego stanowi różnica pomiędzy hipotetyczną kwotą emerytury, jaką skarżący otrzymywałby, gdyby jego żądanie ustalenia wysokości świadczenia zostało uwzględnione a kwotą emerytury faktycznie pobieranej za okres jednego roku (art. 22 k.p.c.). W odpowiedzi na zobowiązanie Sądu Apelacyjnego do uzupełnienia braków formalnych skargi kasacyjnej pełnomocnik skarżącego nie wskazał wartości przedmiotu zaskarżenia kasacyjnego w sprawie. W sytuacji, gdy ten brak formalny skargi kasacyjnej nie został uzupełniony w wyznaczonym terminie, skarga kasacyjna podlegała odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c.

Sąd Apelacyjny podkreślił dodatkowo, że różnica między wysokością świadczenia emerytalnego ustalona zgodnie z żądaniem odwołującego a wysokością emerytury uzyskiwaną przez niego, liczoną za okres 1 roku jest mniejsza niż 10.000 złotych. Wynika to z tego, iż odwołujący domaga się uwzględnienia do wysokości emerytury jako okresu nieskładkowego - okresu pobierania odszkodowania od 1.01.2005 r. do 31.12.2005 r. na podstawie umowy z 1.07.2000 r. o zakazie konkurencji.

Powyższe postanowienie Sądu Apelacyjnego odwołujący się zaskarżył zażaleniem wnosząc o zmianę lub uchylenie zaskarżonego postanowienia i przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz o zasądzenie kosztów reprezentacji oraz zwrot kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu zażalenia wskazano, że przedmiotem odwołania, które rozpoczęło postępowanie sądowe w niniejszej sprawie była decyzja ZUS z dnia 22 lutego 2019 r. wydana po rozpatrzeniu wniosku odwołującego z dnia 5 lutego 2019 r., w którym wnosił o doliczenie okresów nieskładkowych (za okres niewykonywania pracy po ustaniu zatrudnienia, za który to okres skarżącemu, na podstawie przepisów Kodeksu pracy, zostało wypłacone odszkodowanie z tytułu umowy o zakazie konkurencji) oraz o ponowne przeliczenie dotychczasowego świadczenia. W podstawach prawnych decyzji organ rentowy lakonicznie wskazał ustawę o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, nie

wskazując jednak żadnego konkretnego przepisu, który miałby być faktyczną podstawą prawną wydanej decyzji. Decyzja odmawiająca doliczenia okresu nieskładkowego od 1.01.2005 r. do 31.12.2005 r. (a w konsekwencji odmawiająca ustalenia dla wnioskodawcy na jego wniosek prawa do emerytury w określonej wysokości uwzględniającej wskazany okres nieskładkowy) należy do kategorii spraw dotyczących prawa do przyznania emerytury. Na tym etapie i w takim stanie faktycznym spór toczy się o ustalenie prawa do emerytury, a nie o wysokość tego świadczenia. Skoro nie jest to sprawa majątkowa, w której o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia, postanowienie Sądu Apelacyjnego o odrzuceniu skargi kasacyjnej jest nieprawidłowe. Podstawy swego żądania odwołujący upatruje w przesłankach przyznania emerytury, która powinna być „pełna”, z uwzględnieniem wskazanych okresów nieskładkowych. Jeżeli zatem przedmiotowa sprawa mieści się w kategorii spraw o przyznanie emerytury, to chociażby zaskarżono wyłącznie wysokość przyznanego świadczenia, skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia. W sprawach tego rodzaju skarga kasacyjna przysługuje bowiem niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia, gdyż kryterium dopuszczalności skargi jest rodzaj sprawy. Uznanie spornego okresu za okres nieskładkowy, a w konsekwencji uwzględnienie go przy ustalaniu prawa do emerytury i jej wysokości mieści się niewątpliwie w tej kategorii spraw, gdyż wpływa bezpośrednio na przyznanie emerytury. Nie zmienia jej charakteru jako „sprawy o przyznanie emerytury” to czy uznanie spornego okresu za okres nieskładkowy wpłynie na „przyznanie prawa” do emerytury, czy też na jej wysokość. Skoro zatem rozpatrywana sprawa mieści się w kategorii spraw o przyznanie emerytury, przysługuje od niej skarga kasacyjna niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest nieuzasadnione.

Wbrew sugestii skarżącego, w sytuacji, gdy ubezpieczony otrzymuje już emeryturę, decyzja odmawiająca doliczenia okresu nieskładkowego do okresów składkowych i nieskładkowych ma wpływ jedynie na podwyższenie emerytury,

natomiast nie wpływa na - ustalone wcześniejszą decyzją organu rentowego – prawo do emerytury. W konsekwencji decyzja odmawiająca doliczenia okresu nieskładkowego nie inicjuje sprawy należącej do kategorii ustalających prawo do emerytury, ale do grupy spraw o przeliczenie wysokości emerytury.

Wyrok Sądu dotyczący więc decyzji ZUS z dnia 22 lutego 2019 r., wydanej po rozpatrzeniu wniosku odwołującego się z dnia 5 lutego 2019 r., w którym wnosił o doliczenie okresów nieskładkowych (za okres niewykonywania pracy po ustaniu zatrudnienia, za który to okres skarżącemu, na podstawie przepisów Kodeksu pracy, zostało wypłacone odszkodowanie z tytułu umowy o zakazie konkurencji) dotyczył sprawy o ponowne przeliczenie dotychczasowego świadczenia.

Żądanie przeliczenia emerytury (podstawy jej wymiaru) jest sporem o prawo majątkowe. Nie ma wątpliwości, że w przypadku tego typu sporu dopuszczalność zaskarżenia kasacyjnego podlega ograniczeniu ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 20 marca 2018 r., I UZ 71/17, LEX nr 2486887 i wskazane w nim orzecznictwo).

W takim wypadku wartość tę oblicza się z uwzględnieniem art. 22 k.p.c., przy czym stanowi ona różnicę między wysokością świadczenia wypłacanego przez organ rentowy a wysokością świadczenia żądanego przez ubezpieczonego w skali jednego roku (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 listopada 2008 r., II UZ 48/08, LEX nr 686064). Interpretacja ta wychodzi z założenia, że o dopuszczalności skargi kasacyjnej musi decydować rzeczywisty przedmiot sporu, a następnie przedmiot zaskarżenia. Jest nim różnica wysokości emerytury, co jednoznacznie kwalifikuje żądanie w kategorii prawa majątkowego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2014 r., II UZ 12/14, LEX nr 1472166).

Zgodnie z art. 53 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych emerytura wynosi: 1) 24% kwoty bazowej, o której mowa w art. 19, z zastrzeżeniem ust. 3 i 4, oraz 2) po 1,3% podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów składkowych, 3) po 0,7% podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów nieskładkowych.

Zwiększenie zatem liczby okresów nieskładkowych wpływa, w myśl cytowanego wyżej punktu 3, na wysokość emerytury.

Sąd drugiej instancji nie tylko jest uprawniony, ale i zobowiązany do sprawdzenia - w razie wątpliwości - wskazanej w skardze wartości przedmiotu zaskarżenia. Uprawnienie sądu obejmuje nie tylko skontrolowanie danych składających się na tę wartość, lecz także sposobu jej obliczenia, natomiast nie nakłada powinności jej samodzielnego ustalania. Składający zażalenie nie podniósł zarzutów co do kwotowego wyliczenia Sądu, dlatego należało przyjąć, że odrzucenie przez Sąd Apelacyjny skargi kasacyjnej z uwagi na ograniczenia jej dopuszczalności wynikające z art. 398² § 1 k.p.c. było prawidłowe oraz dopuszczalne po dokonaniu sprawdzenia wartości przedmiotu zaskarżenia.

Mając na uwadze przedstawione argumenty, Sąd Najwyższy oddalił zażalenie na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w związku z art. 398¹⁴ k.p.c.